

כאיל תערוג

פנינים על פרשיות השבוע וענייני דיומא

ממרון רבן של ישראל רבנו בעל אילת השחר שליט"א

מספריו הק' ומכתבי תלמידים

גליון 27 פורים תשע"ד

הלכות פורים

לקרא זכר זכר

הנה יש שקורין מתחלה תמחה את זכר עמלק בצירי, ומסיימים כל הפסוק, ואח"כ חוזרין וקורין את כל הפסוק כולו שנית ואומרים זכר עמלק בסגול, ויש שקורין מתחלה תמחה את זכר עמלק בצירי, ומיד חוזרין וקורין תמחה את זכר עמלק בסגול, ואין מסיימים בקריאה ראשונה את כל הפסוק. ושמעתי בשם הגר"א שליט"א דיותר נכון שלא לסיים הפסוק, שהרי מסתבר דהנידון אם לקרוא זכר בצירי או בסגול כל זה אינו אלא לענין לכתחילה, אבל בדיעבד בכל ענין שקרא יצא, וא"כ אם יקרא מתחלה בצירי ויסיים הפסוק, הרי כיון שזהו הפסוק האחרון, וכבר סיים הקריאה, א"כ כבר יצא ידי חובתו בקריאה זו, ואחר שיצא מה תועלת יש במה שיחזור ויקרא שנית, אבל אם לא יסיים הפסוק ויחזור ויקרא שנית שפיר יש תועלת בחזירתו, דכיון שעדיין לא סיים המצוה ולא יצא ידי חובתו שפיר יכול לתקן הקריאה על צד היותר טוב, דכל זמן שלא גמר את כל המצוה אף שכבר קרא תיבות אלו יכול לשנות ולתקן שיהא הקריאה יותר בהידור, אבל אם כבר יצא ידי חובתו לא שייך לקיימה פעם אחרת בתוספת הידור. (שלמי תודה פורים עמ' נ"ו ועיי"ש עוד בזה)

והמנהג בבית מדרשו של רבנו שליט"א לקרוא תמחה את זכר, תמחה את זכר, ולא את כל הפסוק, ובאחד השנים פנה הגה"צ רבי זאב אידלמן זצ"ל לבעל קורא הרה"ג ר' נחום גליק שליט"א וביקש ממנו שיחזור על כל הפסוק, ושאל ר' נחום את רבנו מה לעשות, ואמר לו הרי ר' שמחה זעליג זצ"ל בבריסק היה קורא זכר זכר ולא היה חוזר את כל הפסוק, [וגם יש לו בזה טעם וכדעיל] אולם אמר רבנו לר' נחום, תקרא איך שר' זאב רוצה, כדי שהוא יהיה מרוצה. והציע ר' נחום לרבנו פשרה שהוא יקרא זכר זכר, ואח"כ יקרא את כל הפסוק פעמיים, וענה לו אם ר' זאב יהי' מרוצה אני מסכים, ואם לאו תעשה כמו שהוא מבקש. [וכן סיפר רבנו כשרבי שמחה זעליג זצ"ל היה קורא את המגילה היה קורא להרוג ולהרוג, בפניהם ולפניהם, כשחזור רק על מילה אחת].

כנ ט"ו בקריאת פר' זכור

עובדא בבחור כבר חמיסר דאתא קמיה דהגרא"ל שטיינמן שליט"א ושאלו אי שרי ליה לקרות פרשת זכור לציבור גדולים, (ענין רמ"א סי' רפ"ב ס"ד ומ"ב וביאור"ל שם). והשיבו המתן לגיל שמונה עשרה. [וכונתו לכאן לדברי המג"א סי' ל"ט סק"א דמבואר דבגיל י"ח ידיענן דהביא ב"ש גם בלי בדיקה, ועיי' ביאור הלכה שם] (גיליוני אפרים שבת נו, ב)

לא להוציא חלק מהמתפללים

בבית כנסת מסוים הכריזו שמי שמרעיש בהמן אין הבעל קורא מתכוין להוציאו, ולכאן יש לדון בזה, דהנה כתב הרמ"א (סי' תקפ"א סעי' א) שאם יש לש"ץ שונא ומכוין שלא להוציאו גם אוהביו אינם יוצאים בתפילתו ע"ש, ולפ"ז לכאן היות שהש"ץ אינו רוצה להוציא אלו שדופקים, גם שאר הציבור אינם יוצאים. אולם אמר רבנו דיש לחלק דהתם מיירי בתפילת הש"ץ שהוא חיוב כללי על הציבור ובה אמרינן שאם אינו מכוין להוציא כולם ממילא בטלה תפילתו ואף אחד אינו יוצא מכיון שמפקיע חלק מהציבור, משא"כ בקריאת המגילה שבעצם הוא חיוב על כל יחיד ויחיד, ורק משום ברוב עם קוראים המגילה בציבור כדי שכל היחידים יקיימו מצותם ביחד, וא"כ גם אם הש"ץ מכוין שלא להוציא חלק מהציבור אין זה מפריע כלל לשאר הציבור מכיון שבעצם אין שום קשר בין חיוב של אחד לחבירו. (הגרי"א דינר שליט"א בקול תורה נח עמ' שיא. ארח המועדים עמ' תמ"ז)

מנהג הגרי"ז בקריאת המגילה

הגרי"ז היה בשעת קריאת המגילה קורא בעצמו מתוך מגילה מקלף כל תיבה ותיבה ביחד עם הש"ץ. והיה קורא בקול כדי שישמע לאזנו, ולפעמים היה על מילה אחת כמה פעמים. [א"ה העדות הוא בעיר בריסק, אמנם יתכן כשהיה גר בירושלים וכשחל פורים המשולש וקורין ביום ו' יתכן שאז הגרי"ז לא קרא יחד עם הש"ץ דהרי לשיטתו אי"ז קריאה של ציבור]. (כת"ת)

משלוח מנות למומר

יל"ד אם אפשר לתת משלוח מנות למומר, דהא המצוה היא משלוח מנות איש לרעהו, ומרן הגרא"ל שליט"א אמר דמומר לתיאבון אפשר לתת לו, ומומר להכעיס לא. (קו' עיר הנדחת עמ' יט) [וכן הביאו בשם מרן הגרי"ש אלישיב זצ"ל דמומר להכעיס לא יוצא]

גדר מתנות לאביונים

בדברי הגמ' ב"מ דף ע"ח ע"ב 'מגבת פורים לפורים'. כ' רבנו באילת השחר: בריטב"א בשטמ"ק הביא בשם הירושלמי דאין מדקדין אם הוא עני אלא כל הפושט יד נותנין לו כיון דלאו משום צדקה בלבד הוא אלא משום שמחה דהא גם לעשיר איכא מצוה דמשלוח מנות. ואין כונתו דחיוב לתת לכל הפושט יד מדין משלוח מנות, אלא שמביא רא' דחיוב מתנות לאביונים אינו מחיוב צדקה דחיוב מתנות לאביונים הוא מאותו גדר כמו משלוח מנות ולכן גם כשאין ידוע אם הוא עני נותנין לו. והנה אם נימא דאילו ידע שאינו עני אינו מחויב, למה מחויב לתת לספק עני. ואפשר לפרש בתרי אנפי, או דמיירי דכבר נתן לשני אביונים ממש ואינו יוצא חיובו בכל מי

שפושט ידו, אלא דאע"ג דיוצא בשני אביונים היינו דאינו מחויב לחזר יותר, אבל אם בא א' ומבקש צריך ליתן לו, נמצא דלצאת ידי חיובו צריך ב' עניים ממש. או שזה החיוב דמתנות לאביונים, דמי שרוצה ומבקש שיתנו לו צריך ליתן לו. ולכאורה הכי מסתבר טפי, דממנ"פ אם הוא נכלל בדין מתנות לאביונים למה לא יוצא בזה. ובב"י סי' תרצ"ב הביא בשם הגהות אשר"י דכשחשב ליתן בפורים אינו רשאי לשנותם, וביאר בב"י משום דס"ל דצדקה חייב במחשבה, ולכאורה משמע דדוקא כשחשב ליתן בפורים, ויש לעיין אם חולק על הריטב"א, דלהריטב"א הא אינו מדין צדקה. ואולי חיובו בפורים הוא ג"כ מדין צדקה, ואע"ג דמדין צדקה גרידא אם חשב לחלקו היום יכול לחלקו מחר, מ"מ כיון שיש מצוה לתת צדקה בפורים אז מחשבתו מועילה שחל עליו חיוב ליתן דוקא בפורים.

כן יש לעיין במה דהוסיף הריטב"א דלכן נותנין גם לגוי כיון שאין מדקדקין ונותנים לכל יהודי, ולכאורה הא גם אם מדקדקין ג"כ הדין הוא שמפרנסין עניי עכו"ם עם עניי ישראל. ואפשר דה"י מקום לומר דמצות מתנות לאביונים משום פורים תתקיים רק אם נהנה ושמח מזה בפורים, ולכן ה"י צריך לדקדק אם הוא עני דאם הוא עשיר הא אין הוא גורם דישמח בפורים, דגם בלי הנתינה הזאת ה"י לו במה שישמח ויהנה בפורים, וממילא בגוי דלא שייך אצלו פורים הו"ל כמו שלא ישמח בפורים, דמה לי אם אינו שמח בפורים או שאצלו בכלל אין פורים, וממילא אפשר דגם משום דרכי שלום לא ה"י חייב, כיון דגם ליהודי כשאינו שמח בפורים אינו חייב ליתן וע"ז כתב דצריך ליתן ולא לדקדק, והיינו דקיום מצות מתנות לאביונים הוא אע"פ שאין העני שמח מזה בפורים, וממילא יש משום דרכי שלום ליתן גם לגוי. ומ"מ צ"ע, דבפשוטו אף אי לא מקיים המצוה דשמחת פורים ג"כ ה"י שייך לחייבו ליתן, משום דרכי שלום. ובגמ' תירצו התם נמי אדעתא דפורים הוא דיהיב ל"י, וביאר בריטב"א שם דכיון דמצות היום הוא, קפידא רבה איכא לנותנים, שאינם רוצים שישנה לדבר אחר, וכיון דמצות פורים מתקיימת גם כשאין העני נהנה בפורים, למה מקפידים כאן יותר מבכל צדקה. (אילת השחר ב"מ ע"ח ע"ב)

קטן במצוות הפורים - קטן פטור ממשלוח מנות ומתנות לאביונים, לפי שאין לו משלו. (הגר"מ זכריש זצ"ל בס' שפת היס עמ' רע"ג) וראה כע"ז באשל אברהם מבוטשאש בס' תרצ"ה, אמנם בפרמ"ג סי' תרצ"ה אשר"י סק"ד מבואר דחיבים גם לחנך קטנים בזה. **מתנל"א מדין ע"כ** - אמר רבנו דא"א לצאת במתנות לאביונים ע"י חבריו שיתנו משלו מדין עבד כנעני, דאין ע"ז ריבוי שמחה ורעות. (אעלה בתמר עמ' יג). [וע"ע בת' חמדת שלמה יור"ד ס"ב דהובא תשובה מבעל הנתיבות, דמצדד שלא מועיל בצדקה דין עבד כנעני]

משלוח מנות ומתנות לאביונים לעבד כנעני

שאל הגר"א מן שליט"א את רבנו האם אפשר לתת משלוח מנות או מתנות לאביונים לעבד כנעני. וענה דמשלוח מנות א"א לתת כיון דא"ז רעהו, דהרי לא בא לכלל ישראל [וכמו שצייד הפרמ"ג בתרצ"ה ס"ק י"א], אבל מתנות לאביונים אפשר לתת דמבואר בגמ' בגיטין י"ב, א אעבד נמי רחומי מרחם, וא"כ אפשר לתת לו צדקה ומתנות לאביונים.

מתנות לאביונים קודם פורים

הנותן מעות לגבאים עבור מתנות לאביונים לפני פורים, אע"פ דלאחר שנתן לא יכול להוציא הממון שנתן מהגבאים דאינם יודעים כמה נתן וכו', מ"מ אין לומר דנחשב שהממון אינו ברשותו ולא יוצא ידי"ח מתנות לאביונים, דבשטמ"ק ב"ב קל"ט ב' כתב דמה דק"ל כל ממון שאין יכול להוציאו בדיונים הקדישו אינו מוקדש התם כגון דאנצויי עלה בי תרי דכל חד קא כפר ליה לחבריה עכ"ל, אבל בכה"ג שאינו כופר לחבירו, אין חסרון במה שאין יכול להוציא הממון. (ימלא פי תהלתך תפילה עמ' שע"ב)

מתנות לאביונים כשלא נחסר

ראש ישיבה נתן צ'ק לקופת מתנות לאביונים, ובא תלמיד וביקש את הצ'ק וישלם עבורו פי שנים מערך הנקוב בו על מנת לשמור את הצ'ק עם חתימת יד רבו לעצמו, יל"ד האם יצא ראש הישיבה חובת מתנות לאביונים. ואמר רבנו דמסתבר בזה מכיון שזה שנתן את הסכום הכפול לצדקה הרי נתן עבור שווי של הצ'ק, וכמו שיש מושג של הנאת אדם חשוב, הגם שלא חסר כלום בכל זאת נחשב שהוא נתן כסף, ה"נ בזה מכיון שסו"ס שלמו לקופת צדקה עבור חילופי הצ'ק, נחשב שהוא נתן צדקה, וכאילו מכרו את הצ'ק שלו הגם שלא חסר בזה כלום. (לקט שאלות המצויית ח"ה עמ' צ"ב ועיי"ש). [א"ה ויש לחלק מדין עבד כנעני דלא מועיל במתל"א ודוק]

שהחיינו למתחייב בזה ובה

שאלה: מי שה"י ביי"ד בעיר ועקר דירתו בליל ט"ו לכרך, דאיתא בירושלמי שנתחייב כאן וכאן, מה דינו לענין ברכת שהחיינו האם חוזר ומברך ביום ט"ו נמי. והשיב רבנו דמסתברא דחילוק מקומות לא עדיף מחילוק ימים, וכמו שאינו מברך על מצוה שחזר ועשאה ביום דאחר כך, כמו"כ מה שנתחייב במצווה זו שוב במקום חדש אי"ז מחייבו בשהחיינו עוד פעם. (יהודה לקדשו עמ' תתט"ו) א"ה וראה הליכות שלמה בשם מרן הגרשז"א זצ"ל (מועדים א' עמוד שמ"ח) שגם נסתפק האם יברך שוב שהחיינו.

בן עיר להוציא בן כרך מפלג המנחה

בן עיר שעלה לירושלים ביום י"ד לאחר פלג המנחה ועדיין לא קרא את המגילה, האם יכול להוציא בן ירושלים שבדיעבד יכול לקרוא מפלג המנחה, וכן איפכא שבן ירושלים יוציא אותו בקריאתו.

אמר רבנו שליט"א דמסתבר שאינם יכולים להוציא זה את זה, כיון דהוי תרתי דסתרי, דהרי אין אומרים דפלג המנחה הוא גם יום וגם לילה לגבי אדם א' [כמבואר בשו"ע סי' רל"ג לענין תפלת מנחה וערבית], ולכן כיון שלהמוקף הוי כעת לילה ונחשב ליום ט"ו, נחשב כאילו השני קורא כבר ביום ט"ו ואי"ז קריאה לגביו דהרי הוא בן עיר ועבר זמנו. (קו' מים חיים עמ' 68)

חיוב בן כרך

היכא שיצא מן הכרך רק לאחר כניסת ליל ט"ו, או שיצא קודם לכן אבל היה דעתו בכניסת ליל ט"ו לחזור לכרך קודם עלות השחר של ט"ו, שפיר נתחייב בקריאת ט"ו לילה ויום, וקורא אפילו כשהוא עדיין בעיר. אולם הגראי"ל שטיינמן שליט"א אמר שיש לדון בזה דאפשר דכיון דביי"ד לא נתחייב ולא נעשה פרוז ליומו נשאר עליו ממילא שם בן כרך אפילו אם היה בעיר בכניסת ליל ט"ו וגם אין דעתו לחזור לכרך קודם עלות השחר וקורא בט"ו בעיר וצ"ע. (שלמי תודה פורים עמ' שע"ח)

הקורא ב"ו בב"ב

הורה רבנו שמי שנוהג לקרוא בב"ב גם בטו' מחמת דברי החזו"א שב"ב סמוכה ליפן [וכן נוהג רבנו שליט"א] שיאמר לפני שהוא קורא שעושה דבר זה בל"נ (מרשימות תלמידו הגאון רבי מרדכי בונם זילברברג שליט"א)

מנהג רבנו בשתיית יין

כמה פעמים סיפר רבנו שידיד נעוריו רבי משה סולובייצ'יק זצ"ל היה משתכר בפורים, והיה מדבר דברים נשגבים וגבוהים מאד בעניני יחוד ה'. והעיד רבנו על עצמו שמימיו לא השתכר... (פרי חיים ק"ח) ומנהג רבנו לשתות יין בתוך הסעודה ואח"כ ללכת לישון ולקיים בזה דברי הרמ"א סי' תרצ"ה סעי' ב' וי"א דא"צ להשתכר כל כך, אלא שישתה יותר מלימודו (כל בו) וישן, ומתוך שישן אינו יודע בין ארור המן לברוך מרדכי".

מכתב רבנו בענין בזהירות משתיית דברי המשכרים

בס"ד, בן אדם ששותה דברים המשכרים, אז אינו שולט על הנהגתו ועל דיבוריו, ואז אינו אדם, כי כל המעלה של האדם הוא השכל אשר חנן לו אלקים. ליל תענית אסתר תשע"ב - א. ל. שטיינמן

תחפושת הראויה

אמר רבנו: יש להזהיר לילדים להתחפש כמו צדיקים וצדיקות, ולא כמו רשעים או מחללי שבת וכדומה, שכל דבר משפיע על השאיפות של הילד. (מים חיים עמ' 78)

ענינו של יום

הפטרת זכור

שמעתי מהגרי"ז [בעיר בריסק באחד היו"ט, כשבא לבקרו ראש הקהל רבי שלמה ליכטנשטיין ורצה לכבדו הרב בד"ת] שאמר בשם אביו הגר"ח זצ"ל, לפרש מש"כ בספר שמואל [א' ט"ו כ"א] דשאל ענה ויקח העם מהשלל צאן ובקר ראשית החרם לזבח לה'. ופי' ע"פ דעת הר"א ממיץ שהביא הרא"ש בנדרים (לד, ב) דאם יש ככר של הפקר רחוקה מאדם ואין אדם סמוך לה שיוכל לזכות אלא הוא, יאמר לכשאזכר בככר זה תהי' הקדש, וקמ"ל דחל עליה הקדש כיון דבידו לזכות בו. וזה מה שאמר שאול שהם לקחו את ראשית החרם לזבח לה', דהקדישו הבהמות עוד לפני שזכו בהם ולכן הי' מותר להם לקחת אע"פ שהי' שלל עמלק. (אילת השחר דברים עמ' קס"ג)

כשמתבטלת הגאווה אפשר לראות

אמר רבנו: במגילה טז, ב איתא ויקח המן את הלבוש ואת הסוס אזל אשכחיה דיתבי רבנן קמיה ומחוי להו הלכות קמיצה לרבנן כיון דחזייה מרדכי דאפיק לקבליה וסוסייה מיחד בידיה מירתת אמר להו לרבנן האי רשיעא למיקטל נפשי קא אתי זילו מקמיה די לא תכנו בגחלתו בההיא שעתא נעטף מרדכי וקם ליה לצלותא אתא המן ויתבי ליה קמיהו ואור"ך עד דסליק מרדכי לצלותיה אמר להו במאי עסקיתו אמרו ליה בזמן שבית המקדש קיים מאן דמנדב מנחה מייתי מלי קומציה דסולתא ומתכפר ליה אמר להו אתא מלי קומצי קמחא דיכדו ודחי עשרה אלפי ככרי כספא דידי. ופרש"י "הלכות קמיצה - דורש בענינו של יום, וששה עשר בניסן היה, הוא יום תנופת העומר". הרי לנו האידך שהמן הרשע הגיע להכרה האמיתית, שהלימוד בהלכות קמיצה הוא זה שהצילם מהגזירה ודחה לאלפי כיכרי כספא שנתן למלך. והדבר מפליא שהמן הרשע הזה, הכיר באמונה והגיע מיד להכרה הנכונה מה מציל את ישראל. אך הענין בזה שאפילו אדם כהמן אם משפילים אותו, הוא יכול כבר לראות ולהכיר באמונה. ואותו המן אם היה בא יום קודם ורואה שלומדים הלכות קמיצה לא היה רואה בזה כולם, והיה מלגלג על זה, מה זה הלכות קמיצה? מה זה יכול להועיל... ורק אחרי שהשפילוהו ונתנוהו לעבד מבזזה לפני מרדכי, ירד ממנו הגאווה, והיה יכול להתחיל לראות מעט באור האמת, עד כדי כך שהבין שהלימוד בפרשה של ה' קמיצה "מלא קומצי קמחא" דיכדו, דחה עשרת אלפי ככר דידי.

כח התורה הציל

והוסיף רבנו שהמן תלה את סיבת הנס מחמת הקומצי דקמחא, היינו לימוד התורה שהיו עוסקים בה כשבא לפניו. ובאמת הרי אסתר המלכה אמרה וצומו עלי שלושת ימים לילה ויום, וישבו כל אנשי שושן בתענית אף בליל ראשון של פסח, ויתכן מאד שהמן ידע את זה כיון שהיה בפירסום כ"כ, ומי"מ הוא לא התפעל מזה, ולא אמר שהתעניות והתפילות שלכם הצילו את הגזירה, רק תלה בלימוד התורה את ביטול הגזירה. (נדפס בקובץ לחושבי שמו קובץ נ"ג מתוך שיחה שנאמרה ה' אדר תשנ"ו)

ותאמר אסתר איש צר ואויב המן הרע הזה

ודרשו בגמ' מגילה (טז, א) "אמר ר' אלעזר מלמד שהיתה מחוה כלפי אחשורוש ובא מלאך וסטר ידה. לכאורה הרי אסתר הלכה לעשות השתדלות בשביל להציל הכלל ישראל ואיך רצתה להראות כלפי אחשורוש הרי יתבטל השתדלותה, וגם אותה יהרגו. וכמו דהעירו המפרשים. והגרא"ל שטיינמן שליט"א אמר לי שלא קשה, שיתכן שאסתר חשבה שבדרך זה אחשורוש ירגיש רשעתו ולכן יתחרט על העבר. וחז"ל גילו לנו שחשבונה היה טעות ולכן בא מלאך וסטר ידה. (הגה"צ ר' ראובן מלמד זצ"ל מליץ יושר אסתר שם)

קיימו וקבלו היהודים

וצ"ב האם באמת כל אחד ואחד קיבל על עצמו בפועל את עול המצות, וכי אמרו אנו מקבלים, ולא הוזכר שעשו אסיפה וקבלו כולם את המצות, ואולי שכאן נאמר ברוה"ק שכל אחד מישראל קיבל על עצמו. ולפי"ז הוה מצי [במגילה ז' ע"א] להוכיח מזה שאסתר ברוה"ק נאמרה [ועי"ש שהוכיחו רק מהא דקיימו למעלה מה שקבלו למטה. [ועי' תוס']. (אילת השחר שבת פ"ח ע"א)]

ויסר המלך את טבעתו אשר העביר מהמן ויתנה למרדכי ותשם אסתר את מרדכי על בית המן. (אסתר ח, ב)

הנה מבואר שמרדכי לקח את בית המן, והרי המן היה מזרע עמלק, וכתב רש"י (כי תצא כ"ה, י"ט) שצריך להשמיד אפי' ממון עמלק. וי"ל דבית המחובר לקרקע אין איסור [ועמש"כ הגרי"פ ברס"ג מצוה נ"ט לתרץ עפ"י הרא"מ והרמב"ן דהמצוה מוטלת רק על המלך ואז לא היה מלך, או לפי דהרוגי מלכות נכסיהם למלך וזכה אחשורוש, ובזה נטהרו נכסיו והותר למרדכי].

ובהקדמה לשו"ת עונג יו"ט כתב דאיסור זה הוא רק לאחר שהורגים את כל האנשים, ובוה הוא מפרש את תשובת שאול לשמואל, על מה שהביא בהמות משלל עמלק להקריב קרבן עי"ש. (אילת השחר דברים עמ' קס"ג)

וגם חרבונו זכור לטוב

אמר רבנו שמצינו תמיד שאומרים על אליהו הנביא זכור לטוב, ולא אומרים זכורנו לברכה, והטעם כי לשון ברכה שייך במי שמתרבה – שיהיו לו עוד זכויות וכו' אבל במלאך הא נאמר עליהם בזכריה (ג, ז) ונתתי לו מהלכים בין העומדים האלה, א"כ מלאך אין לו התרבות רק נשאר תמיד על מכונו ומקומו, ואליהו המלאך אין אומרים עליו זכורנו לברכה, רק זכור לטוב. וזה גם הביאור בפיט שאומרים וגם חרבונו זכור לטוב, דכיון דמבואר [בירושלמי ובמדרש אסתר רבה] דחרבונו זה אליהו ממילא הוא זכור לטוב, ולא אומרים עליו לברכה. (שיח הפורים עמ' קס"ג)

מכתב עוז מרבנו שליט"א ליזהר בנן אדם לחבירו בימי הפורים

היות שמתקרבם ליום פורים שבו חז"ל תיקנו לימי אהבה בין איש לרעהו, וכפי מה שרצו להשריש אהבה בין איש לרעהו כן גבר יצר של לצער ולהלבין פני רבים, ובישיבות להלבין פני מורים ויותר מזה להמשיגים אשר לרגל תפקידם צריכים פעם להגיד דברים שהם לא רצויים לכל התלמידים, ואז נוקטים להוציא נקמתם ביום הפורים. נמצא שדווקא יום של אהבה נהפך ליום שבו עושים דברים הפוך מזה.

ובפרט היות שנות הנעורים שהם השנים יסוד בנין האדם, צריך לראות שיהי יסוד ישר ותקין ולא יסודות עקלקלות. וידוע שמלבד שזה חטא גדול גם רואים עונש בעולם הזה, אף כי בדרך כלל הקב"ה מאריך אף ולא מעניש בעולם הזה. ובאתי בזה להזכיר כי יום פורים לא שונה מכל יום ואיסורי תורה לא נשתנו כלל.

וכל אחד ישתדל באותו יום להרבות אהבה, ואם זה אינו יכול לכל הפחות לא יעשה היפך מזה. והמוסיפים אהבה ורעות יזכו לטוב ויעלו מאד להמעלות הרוחניות ויוכל להיבנות ולצמוח לטוב ולתפארת. - ז' אדר תשי"ע לפ"ק אהרן יודא ליב שטיינמן וכידוע שרבנו שליט"א עשה מהפכה גדולה בענין זה בצורת ימי הפורים אצל בחורי ישיבות, שכן הנהיג וביטל מנהג ה"פורים רב" בכמה ישיבות. וקבע סדרי לימוד בליל פורים בישיבת אורחות תורה בשנת תשנ"ט, ומה נהדר מראה כהן איך שמרן רבנו שליט"א מגיע מידי שנה בשנה בליל פורים בחצות ונותן שיחה לבני הישיבה. ומשם למדו וכך עשו בעוד הרבה ישיבות קדשות, והחזירו את השמחה האמתית בקבלת תורה מאהבה.

שיחה בליל פורים - יש קונה עולמו בשעה אחת

ליל פורים זה זמן שאין הרבה מקומות שלומדים תורה רוב האנשים עסוקים במצות אחרות או בדברים אחרים, ויש שעושים דברים שהם בעצם סתירה לתכלית של פורים שזה הכרה בריבוננו של עולם אמונה בהשם, ושוכחים מזה ומי שזוכה בשעה כזו ללמוד תורה הרי זכות, לימוד התורה בשעה זו מגן על כולם וכתוב בספר חסידים. שמצוה שאין לה הרבה דורשים נחשבת כמו מת מצוה, ודבר זה יש גם כן בזמנים, שבזמן שחסר דורשים ללימוד התורה, ורוב האנשים אינם עוסקים בתורה הרי לימוד התורה בשעה זו הוא כמו מת מצוה. אם כן לימוד התורה בליל פורים הוא כמו מת מצוה כי כמעט אף אחד אינו לומד רק מחפשים מצות אחרות ולימוד התורה נשאר כמו מת מצוה וממילא לימוד התורה בזמן כזה הוא דבר גדול מאד. אלו הזוכים ללמוד באותו זמן זו זכות שאין לשער. ומי שלומד בזמן כזה הוא נוטל שכר כל אלו שאינם לומדים. והרי הוא קונה עולמו בשעה אחת, כל אחד שלומד מרוויח בשעה אחת מה שבפעם אחרת היה צריך לזה עשרים שעות ואולי אפילו יותר. החפץ חיים אמר פעם [מובא בספר מעדני שמואל בהקדמה] שהיום אפשר לזכות יותר מאשר בדורות הקודמים מפני שההשפעה מהשמים יורדת במידה מסוימת ובדורות הקודמים שהיו הרבה לומדי תורה זה התחלק בין כולם וכל אחד קיבל חלק קטן אבל היום שנתמעטו לומדי תורה ההשפעה מתחלקת לפחות אנשים וכל אחד שלומד מקבל חלק גדול. אם כן גם לגבי לימוד התורה של ליל פורים שהלומדים בו יותר מועטים משאר לילות ממילא לפי השפעה שיוורדת כל אחד שלומד יכול לזכות הרבה מאד על ידי שעה אחת של לימוד יתכן לקבל כמו ביום אחר על ידי עשר שעות ואפשר להשיג הרבה מאד.

ועושה נחת רוח ליוצרו

במגיד מישירים כתוב שבלי ל שבועות הבית יוסף למד עם כמה תלמידים מהחבורה שלו ובא המגיד - המלאך שהיה מדבר אליו ואמר לו שהקב"ה מאד שמח כי אף אחד לא שם לב כל כך על הצער של השכינה ואם יש קצת אנשים שעושים נחת רוח להקב"ה ולומדים תורה הקב"ה מאד שמח בהם. וכך היה מרבה מאד בשבח של אלה שלומדים בליל שבועות ובליל יום טוב שני של שבועות כבר באו עשרה אנשים ואז תיכף ומיד באה השכינה והתחיל תיכף לומר אשריכם שאתם לומדים בלילה הזה. ובש"ה הקדוש מביא כל הדיבורים מה שהמלאך אמר ואיזה שמחה וששון יש להקב"ה באותו הזמן והיה אז תיקון גדול מאד על ידי שלמדו תורה בזמן ההוא. וכמו כן יש לדמות את הלימוד תורה בליל פורים שהרי פורים הוא יום כעין מתן תורה כמו שכתוב בחז"ל שעל ידי נס פורים קיבלו כלל ישראל את התורה מאהבה ובוודאי לימוד תורה בזמן כזה עושה נחת רוח להקב"ה שאין לשער ואין לתאר ובפרט שלומדים בציבור הרבה ביחד ולומדים תורה עם כל כך שמחה עם כל החשק, והשכר כל כך גדול והשמחה בשמים אין לתאר ואיזה נחת רוח יש להקב"ה בזה אין לאדם כל כך הרבה זמנים שיכול לומר שהוא עושה בזמן הזה שמחה מיוחדת בשמים אבל בזמן כזה זה זמן מיוחד שעושה שמחה מיוחדת בשמים.

העלון יוצא ללא מטרת רווח, ואפשר לצלם לזיכוי הרבים בלבד.

להערות הארות הוספות מנויים ורעיונות ניתן לפנות keailtarog@gmail.com

לתרומות הנצחות והפצה ניתן לפנות ל 0527680034 בשעות בין הסדרים

לעילוי נשמת רבי אברהם צבי בן ר' יצחק אייזיק ז"ל